

Vergaderjaar 2018–2019

34 970

EU-voorstel: mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's – bestrijding van online-desinformatie: een Europese benadering COM(2018)236¹

E

VERSLAG VAN EEN NADER SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 16 april 2019

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid², voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit³, en voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning⁴ hebben op 19 februari 2019 en 5 maart 2019 de brief van de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties besproken d.d. 31 augustus 2018 waarin zij antwoordt op vragen op vragen van de D66-fractie en de PVV-fractie over de bestrijding van online-desinformatie.⁵ De bespreking van deze brief was door de commissies aangehouden in afwachting van de beantwoording van vragen door de Europese Commissie. Die beantwoording is ontvangen op 21 januari 2019.⁶ De leden van de PVV-fractie hebben naar aanleiding van

¹ Zie dossier E180014 op www.europapoort.nl.

² Samenstelling **Justitie en Veiligheid**:

Kox (SP), Ruers (SP), Van Bijsterveld (CDA) (*vice-voorzitter*), Duthler (VVD) (*voorzitter*), Ten Hoeve (OSF), Koffeman (PvdD), Strik (GL), Knip (VVD), Backer (D66), Schouwenaar (VVD), Kok (PVV), Gerkens (SP), Vlietstra (PvdA), Lokin-Sassen (CDA), Dercksen (PVV), D.J.H. van Dijk (SGP), Van Rij (CDA), Rombouts (CDA), Van de Ven (VVD), Bikker (CU), Baay-Timmerman (50PLUS), Van Zandbrink (PvdA), vac. (PVV), Fiers (PvdA), Andriessen (D66), Vink (D66) Aardema (PVV).

³ Samenstelling **Economische Zaken en Klimaat/Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**: Nagel (50PLUS) Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Koffeman (PvdD), Kuiper (CU), Schaap (VVD), Flierman (CDA), Ester (CU), Kok (PVV) (*vice-voorzitter*), Gerkens (SP) (*voorzitter*), Atsma (CDA), N.J.J. van Kesteren (CDA), Reuten (SP), Pijlman (D66), Van Rij (CDA), Schalk (SGP), Schnabel (D66), Verheijen (PvdA), Klip-Martin (VVD), Overbeek (SP), De Bruijn-Wezeman (VVD), Van der Sluijs (PVV), Van Zandbrink (PvdA), Fiers (PvdA), Aardema (PVV), Binnema (GL), Gout-van Sinderen (D66).

⁴ Samenstelling **Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning**: Engels (D66) (*voorzitter*), Nagel (50PLUS), Meijer (SP), Van Bijsterveld (CDA), Duthler (VVD), Ten Hoeve (OSF), Huijbregts-Schiedon (VVD), Van Kappen (VVD), Koffeman (PvdD), Strik (GL), De Vries-Leggedoor (CDA), Flierman (CDA), vac. (D66), Schouwenaar (VVD), Van Strien (PVV), P. van Dijk (PVV), Gerkens (SP), Van Hattem (PVV), Köhler (SP) (*vice-voorzitter*), Lintmeijer (GL), Pijlman (D66), Rombouts (CDA), Schalk (SGP), Verheijen (PvdA), Bikker (CU), Klip-Martin (VVD), Sini (PvdA), Van der Sluijs (PVV), Fiers (PvdA).

⁵ Kamerstukken I 2017/2018, 34 970, B.

⁶ Kamerstukken I 2017/2018, 34 970, C.

haar antwoord een aantal vervolgvragen en opmerkingen opgesteld, welke zijn opgenomen in de brief van 13 maart 2019 aan de Minister.

De Minister heeft op 15 april 2019 gereageerd.

De commissies brengen bijgaand verslag uit van het gevoerde nader schriftelijk overleg.

De griffier voor dit verslag,
Van Dooren

BRIEF VAN DE VOorzITTERS VAN DE VASTE COMMISSIES VOOR JUSTITIE EN VEILIGHEID, VOOR ECONOMISCHE ZAKEN EN KLIMAAT/LANDBOUW, NATUUR EN VOEDSELKWALITEIT EN VOOR BINNENLANDSE ZAKEN EN DE HOGE COLLEGES VAN STAAT/ALGEMENE ZAKEN EN HUIS VAN DE KONING

Aan de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Den Haag, 13 maart 2019

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid, Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning hebben op 19 februari 2019 en 5 maart 2019 uw brief besproken d.d. 31 augustus 2018 waarin u antwoordt op vragen op vragen van de D66-fractie en de PVV-fractie over de bestrijding van online-desinformatie.⁷ De bespreking van deze brief was door de commissies aangehouden in afwachting van de beantwoording van vragen door de Europese Commissie. Die beantwoording is ontvangen op 21 januari 2019.⁸ De leden van de PVV-fractie hebben naar aanleiding van uw antwoord de volgende vervolgvragen en opmerkingen.

U geeft aan dat het niet aan de overheid is om het waarheidsgehalte van content vast te stellen. Aanpak van online-desinformatie wordt gezien als iets voor het maatschappelijk middenveld. Daartoe is een klankbordgroep samengesteld.⁹ Is net als bij de klimaattafels hier ook op voorhand zo'n selectie gemaakt dat al het kritisch denken bij voorbaat is kaltgestellt? Wie zitten er in die klankbordgroep?

Er wordt een netwerk opgesteld van fact-checkers. Kunnen fact-checkers worden gerekruteerd uit media die het nieuws eenzijdig belichten dan wel anderszins een nadrukkelijk politieke kleur hebben? Wie zitten er in het netwerk?

Fact-checkers zitten er in de regel zeer regelmatig (ruim) naast. Wie checkt deze (politiek gestuurde) fact-checkers?

Gelet op bovenstaande vragen: is het niet veel verstandiger als de overheid zich verre houdt van bemoeienis met online-nieuwsvoorziening aangezien u, noch de Europese Commissie, een sluitend voorbeeld kon geven waaruit zou moeten blijken dat publieke opinie zou zijn omgeslagen door nep-nieuws?

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid, Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en

⁷ Kamerstukken I 2017/2018, 34 970, B.

⁸ Kamerstukken I 2017/2018, 34 970, C.

⁹ Kamerstukken I 2017/2018, 34 970, B, p. 7–8.

Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning zien uw reactie met belangstelling tegemoet en ontvangen deze graag binnen vier weken na dagtekening van deze brief.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie en Veiligheid,
A.W. Duthler

De voorzitter van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
A.M.V. Gerkens

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning,
J.W.M. Engels

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN EN
KONINKRIJKSRELATIES**

Aan de Voorzitter van de Eerste Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 15 april 2019

Hierbij bied ik u de antwoorden aan op de nadere vragen, gesteld door de leden van de PVV-fractie d.d. 13 maart 2019, inzake de bestrijding van online-desinformatie.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
K.H. Ollongren

I Vragen

De leden van de vaste commissies voor Justitie en Veiligheid, Economische Zaken en Klimaat / Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, en Binnenlandse Zaken en de Hoge Colleges van Staat / Algemene Zaken en Huis van de Koning hebben op 19 februari 2019 en 5 maart 2019 mijn brief besproken d.d. 31 augustus 2018, waarin ik antwoord op vragen van de leden van de fractie van D66 en de leden van de fractie van de PVV over de bestrijding van online-desinformatie¹⁰. De bespreking van deze brief was door de commissies aangehouden in afwachting van de beantwoording van vragen door de Europese Commissie. Die beantwoording heeft u ontvangen op 21 januari 2019¹¹. De leden van de PVV-fractie hebben naar aanleiding van mijn antwoord de volgende vervolgvragen en opmerkingen.

Deze leden constateren dat de Minister van BZK in haar brief aangeeft dat het niet aan de overheid is om het waarheidsgehalte van content vast te stellen. Aanpak van online-desinformatie wordt gezien als iets voor het maatschappelijk middenveld. Daartoe is een klankbordgroep samengesteld. Is net als bij de klimaattafels hier ook op voorhand zo'n selectie gemaakt dat al het kritisch denken bij voorbaat is kaltgesteld? Wie zitten er in die klankbordgroep, zo vragen deze leden.

De leden van de fractie van de PVV vragen voorts naar een netwerk dat wordt opgesteld van fact-checkers. Kunnen fact-checkers worden gerekruteerd uit media die het nieuws eenzijdig belichten dan wel anderszins een nadrukkelijk politieke kleur hebben? Wie zitten er in het netwerk? Fact-checkers zitten er in de regel zeer regelmatig (ruim) naast. Wie checkt deze (politiek gestuurde) fact-checkers?

Gezien bovenstaande vragen stellen deze leden: is het niet verstandiger als de overheid zich verre houdt van bemoeienis met online-nieuwsvoorziening nu u, noch de Europese Commissie, een sluitend voorbeeld kon geven waaruit zou moeten blijken dat publieke opinie zou zijn omgeslagen door nepnieuws?

II Reactie van het kabinet

Ik dank de leden van de PVV-fractie voor hun inbreng.

De leden van de PVV-fractie hebben vragen over de klankbordgroep. De klankbordgroep (Sounding Board) is samengesteld op Europees niveau. Vertegenwoordigers van pers, omroepen, maatschappelijk middenveld, fact-checkers en individuele onderzoekers hadden daarin zitting¹². Deze klankbordgroep heeft op 24 september 2018 een advies uitgebracht over de gedragscode. Daarin zijn destijds enkele kritische noten geplaatst, waarvan de belangrijkste was dat de gedragscode geen duidelijke toezeggingen bevatte met meetbare doelen en kritieke prestatie indicatoren (KPI's).

Tevens stellen de aan het woord zijnde leden vragen over een netwerk van fact-checkers dat opgezet wordt. Ik ben er positief over dat de Europese Commissie onafhankelijke fact-checkers wil ondersteunen bij het ontwikkelen van instrumenten om hun werk te doen, best practices te ontwikkelen en kennis uit te wisselen. Voorop staat dat fact-checkers onafhankelijk van overheden moeten kunnen opereren. Het kabinet ziet dan ook geen rol voor zichzelf in het rekruteren van fact-checkers.

¹⁰ Kamerstukken I 2017/2018, 34 970, B.

¹¹ Kamerstukken I 2017/2018, 34 970, C.

¹² Voor de lijst van organisaties en individuele onderzoekers zie: http://ec.europa.eu/newsroom/dae/document.cfm?doc_id=53447.

Onafhankelijke fact-checkers moeten zich zonder inmenging van de overheid naar eigen inzicht kunnen richten op onderwerpen die naar hun mening aandacht verdienen. Het staat alle geïnteresseerde partijen vrij om gebruik te maken van de ondersteuning die door de Europese Commissie aangeboden wordt.

Het inhoudelijk adresseren van desinformatie als zodanig is volgens het kabinet primair geen taak van overheden of EU-instellingen, maar vooral van journalistiek en wetenschap, al dan niet in samenwerking met techbedrijven. De bevindingen van fact-checkers zijn net zo goed als de berichtgeving waar zij zich op richten onderwerp van vrij en openbaar publiek debat.